

Sygn. akt Ts 281/10

POSTANOWIENIE

Warszawa, dnia ..8. Lutego..... 2012 r.

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Wróbel – przewodniczący

Stanisław Rymar – sprawozdawca

Mirosław Granat

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2011 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej R B ,

postanawia:

nie uwzględnić zażalenia.

UZASADNIENIE:

W skardze konstytucyjnej R B (dalej: skarżący) sformułował zarzut niezgodności z Konstytucją trzech przepisów.

Po pierwsze, zarzucił niezgodność art. 258 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.), „w zakresie w jakim ustanawia domniemanie prawne niewzruszalne na niekorzyść oskarżonego w postaci domniemania podejmowania przez oskarżonego działań zmierzających do utrudniania prawidłowego biegu postępowania”, z art. 2, art. 42 ust. 2 i 3, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji oraz art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: Konwencja). Zdaniem skarżącego art. 258 § 2 k.p.k. ustanawia bowiem niewzruszalne domniemanie prawne, że oskarżony, któremu grozi wymierzenie surowej kary, będzie podejmował działania utrudniające prowadzenie postępowania karnego oraz uniemożliwia skuteczne podjęcie obrony przed twierdzeniami wynikającymi z tego domniemania. Tym samym narusza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, prawo do obrony oraz prawo do zaskarżenia orzeczeń wydanych w I instancji oraz zasadę domniemania niewinności.

Po drugie, skarżący zarzucił niezgodność art. 263 § 3 k.p.k., „w zakresie w jakim różnicuje sytuację prawną skarżącego, co do którego zapadł pierwszy wyrok wydany przez Sąd I instancji w porównaniu z sytuacją prawną oskarżonych, wobec których nie zapadł pierwszy wyrok wydany przez Sąd I instancji”, z art. 32 ust. 1, art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji. W ocenie skarżącego brak określenia w zaskarżonym przepisie łącznego czasu maksymalnego stosowania tymczasowego aresztowania po wydaniu wobec oskarżonego pierwszego

wyroku sądu I instancji oraz regulacji przewidującej, że w takiej sytuacji tymczasowe aresztowanie po upływie określonego czasu może być stosowane wyłącznie na podstawie przesłanek określonych w art. 263 § 4 k.p.k., narusza konstytucyjne gwarancje wolności osobistej oraz prowadzi do nieuzasadnionego zróżnicowania sytuacji prawnej oskarżonych, wobec których zapadł pierwszy wyrok sądu I instancji w porównaniu z pozostałymi oskarżonymi. Skarżący wskazał ponadto, że określenie innego sądu właściwego do orzekania o przedłużeniu tymczasowego aresztowania na okres powyżej dwóch lat w zależności od tego, czy wobec oskarżonego zapadł już pierwszy wyrok sądu I instancji, narusza zasadę równości w zakresie prawa do sądu.

Po trzecie, skarżący zarzucił niezgodność art. 263 § 7 k.p.k., „w zakresie w jakim nie określa maksymalnego okresu trwania tymczasowego aresztowania w postępowaniu karnym”, z art. 2, art. 40 w związku z art. 41 ust. 4 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji, oraz z art. 5 ust. 3 Konwencji. W przekonaniu skarżącego art. 263 § 7 k.p.k. w nieuzasadniony sposób różnicuje dwie grupy osób, które korzystają z domniemania niewinności – osoby, wobec których zapadł pierwszy wyrok sądu I instancji i pozostałych oskarżonych – oraz w nieproporcjonalny sposób ingeruje w wolność osobistą. Przepis ten powoduje również, że możliwe jest wieloletnie stosowanie tymczasowego aresztowania, które w praktyce przekształca się w karę odbywaną w warunkach bardziej dolegliwych niż warunki odbywania kary pozbawienia wolności.

Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2011 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności: po pierwsze, art. 258 § 2 k.p.k. z art. 2, art. 42 ust. 2 i 3, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji oraz art. 13 Konwencji; po drugie, art. 263 § 3 k.p.k. z art. 32 ust. 1, art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji; po trzecie, art. 263 § 7 k.p.k. z art. 5 ust. 3 Konwencji. Trybunał stwierdził, że zarzuty sformułowane przez

skarżącego wobec art. 258 § 2 k.p.k. są niedopuszczalne lub oczywiście bezzasadne. Podkreślił, że stosowanie wobec oskarżonego tymczasowego aresztowania nie przesądza o jego winie i nie stanowi wymierzenia mu odpowiedzialności karnej. Pozostaje także bez związku z konstytucyjnym prawem do obrony oraz nie ogranicza innych uprawnień oskarżonego związanych z realizacją prawa do sądu oraz prawa do zaskarżania orzeczeń wydanych w I instancji. Trybunał wskazał także, że wzorca kontroli konstytucyjności art. 258 § 2 k.p.k. w niniejszej sprawie nie może stanowić powołana przez skarżącego ogólnie zasada demokratycznego państwa prawnego, gdyż statuuje ona zasadę ustrojową, nie zaś konstytucyjne prawo lub wolność jednostki, których ochronie służy skarga konstytucyjna. W odniesieniu do art. 263 § 3 k.p.k. Trybunał stwierdził, że przepis ten nie stanowił podstawy ostatecznego rozstrzygnięcia o prawach lub wolnościach skarżącego w sprawie, która legła u podstaw wniesienia skargi konstytucyjnej. Dotyczy on bowiem przedłużania okresu stosowania tymczasowego aresztowania do chwili wydania pierwszego wyroku przez sąd I instancji. Przepis ten nie kształtuje natomiast sytuacji prawnej osób, wobec których taki wyrok zapadł, a więc wobec których dalsze stosowanie tymczasowego aresztowania może być orzeczone na podstawie – również stanowiącego przedmiot skargi konstytucyjnej wniesionej w niniejszej sprawie – art. 263 § 7 k.p.k. Jednocześnie Trybunał wskazał, że w zakresie, w którym skarżący powołał jako wzorce kontroli zaskarżonych przepisów przepisy Konwencji, skarga jest niedopuszczalna, gdyż przepisy umów międzynarodowych nie mogą stanowić wzorców kontroli w postępowaniu inicjowanym wniesieniem skargi konstytucyjnej.

Na powyższe postanowienie pełnomocnik skarżącego wniósł zażalenie, zaskarżając postanowienie w części odmawiającej nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 258 § 2 k.p.k. z art. 2, art. 42 ust. 2 i 3, art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz badania zgodności art. 263 § 3 k.p.k. z art. 32 ust. 1, art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1

w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji. W przekonaniu pełnomocnika skarżącego art. 263 § 3 k.p.k. powinien być uznany za podstawę wydania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu skarżącego, ponieważ to ten przepis wprowadza rozróżnienie w zakresie warunków i okresu stosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonych, co do których nie zapadł jeszcze pierwszy wyrok sądu I instancji, oraz oskarżonych, co do których wyrok taki został już wydany. Znajduje więc zastosowanie w każdym wypadku orzekania o stosowaniu tymczasowego aresztowania na okres dłuższy niż dwa lata, w którym sąd bada, czy wobec oskarżonego został wydany pierwszy wyrok sądu I instancji i w zależności od tego orzeka o tymczasowym aresztowaniu na podstawie przesłanek wymienionych w art. 263 § 4 k.p.k. lub zasad ogólnych. W odniesieniu do art. 263 § 3 k.p.k. pełnomocnik skarżącego podniósł, że w praktyce orzeczniczej sądów przepis ten jest rozumiany jako ustanawiający domniemanie, iż skarżący będzie podejmował działania utrudniające lub uniemożliwiające prawidłowy bieg postępowania. Stanowi to – zdaniem skarżącego – naruszenie zasady prawdy materialnej, będącej elementem prawa do sprawiedliwego procesu, oraz prawa do obrony, a także łamie zasadę domniemania niewinności oraz zasadę demokratycznego państwa prawnego i prawa do zaskarżenia orzeczeń wydanych w I instancji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a zarzuty podniesione w zażaleniu nie podważają dokonanych w nim ustaleń i nie zasługują na uwzględnienie.

Powodem odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w części dotyczącej zarzutu niezgodności art. 263 § 3 k.p.k. z art. 32 ust. 1, art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji było ustalenie, że przepis ten nie stanowił podstawy

wydania postanowienia o dalszym stosowaniu wobec skarżącego tymczasowego aresztowania w sprawie, która legła u podstaw wniesienia skargi konstytucyjnej. Ustalenie to jest prawidłowe. Wbrew twierdzeniom zawartym w zażaleniu nie można bowiem przyjąć, że art. 263 § 3 k.p.k. przez to, że zobowiązuje sąd do rozważenia, czy wobec oskarżonego zapadł już pierwszy wyrok sądu I instancji, stanowi podstawę wydania każdego postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Przeciwnie, jak słusznie przyjął Trybunał w zaskarżonym postanowieniu, poszczególne paragrafy art. 263 k.p.k. mają różne zakresy zastosowania. Sąd mający rozstrzygnąć o przedłużeniu tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego najpierw ustala, na jakim etapie rozpoznawania znajduje się jego sprawa, a następnie rozstrzyga o dalszym stosowaniu tego środka zapobiegawczego na podstawie przepisu, którego zakres obejmuje sytuację oskarżonego. Jeżeli wobec oskarżonego nie został wydany pierwszy wyrok sądu I instancji, przedłuża okres stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 263 § 3 i 4 k.p.k., jeśli zaś wyrok taki został wydany – orzeka na podstawie art. 263 § 7 k.p.k. Trybunał prawidłowo przyjął więc w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2011 r., że to – również zaskarżony w niniejszej sprawie – art. 263 § 7 k.p.k., nie zaś art. 263 § 3 k.p.k. stanowił podstawę postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania w sprawie skarżącego.

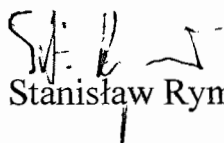
W odniesieniu do zarzutów niezgodności art. 258 § 2 k.p.k. z art. 2, art. 42 ust. 2 i 3, art. 45 ust. 1 Konstytucji podstawą odmowy nadania biegu skardze konstytucyjnej było ustalenie przez Trybunał, że poszczególne zarzuty skarżącego miały charakter niedopuszczalny lub oczywiście bezzasadny. Pełnomocnik skarżącego nie przedstawił w zażaleniu żadnych nowych argumentów, które podawałyby w wątpliwość tezy sformułowane w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2011 r. Zarzuty sformułowane w zażaleniu stanowią częściowe powtórzenie stanowiska skarżącego zawartego w skardze konstytucyjnej. Zastosowanie znajdują więc w tym zakresie uwagi

sformułowane w zaskarżonym postanowieniu, w którym Trybunał wskazał podstawy i uzasadnienie odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał prawidłowo uznał w nim w szczególności, że ogólnie sformułowany przez skarżącego zarzut naruszenia przez art. 258 § 2 k.p.k. zasady demokratycznego państwa prawnego nie może być przedmiotem rozpoznania w procedurze inicjowanej wniesieniem skargi konstytucyjnej oraz że art. 258 § 2 k.p.k. nie ingeruje w zasadę domniemania niewinności, prawo do obrony oraz prawo do sądu.

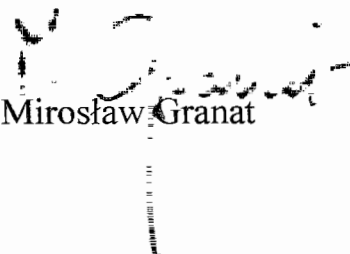
Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny nie uwzględnił zażalenia wniesionego na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Andrzej Wróbel

Stanisław Rymar

Mirosław Granat